

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

Красильникова Г.В.

**ПРОГРАМА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІХ
ВЧИТЕЛІВ**

2018

УДК 37.014.6:005.584.1

Красильникова Г.В. Програма моніторингу якості педагогічної практики майбутніх вчителів. – Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2018. – 16 с.

Укладач:

Красильникова Г.В. – д-р пед. наук, доцент, професор кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва Хмельницького національного університету

Рецензенти:

Білецька Г.А. – д-р пед. наук, доцент, професор кафедри екології гуманітарно-педагогічного факультету Хмельницького національного університету

Шевчук Л.І. – канд. пед. наук, доцент, директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

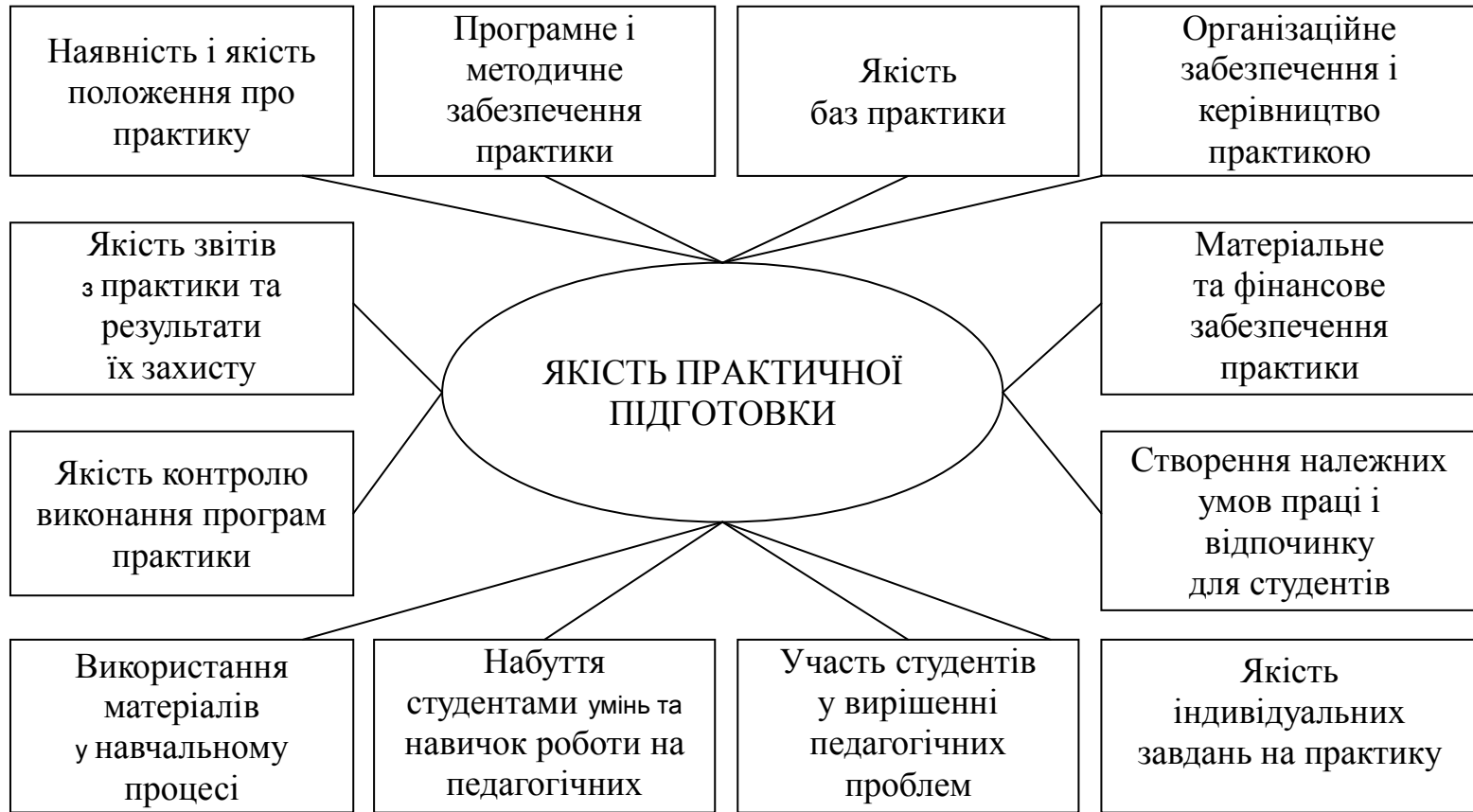
протокол № 2 від 27 вересня 2018 року

Педагогічні практики є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми підготовки майбутніх вчителів [1-4]. Під час професійної підготовки студентів педагогічних спеціальностей, як правило, запроваджується наскрізна практична підготовка, яка передбачає такі види практик: психолого-педагогічну, навчально-педагогічну, педагогічну (стажувальну) тощо. Зміст та обсяги практик професійної підготовки майбутніх вчителів мають відповідати стандартам вищої освіти певної педагогічної спеціальності та її освітній програмі.

Попри відмінності у термінах проведення та завданнях різних видів педагогічних практик усі вони спрямовані на закріплення отриманих теоретичних знань та умінь студентів в реальних умовах, їх поглиблення, набуття ними певного досвіду роботи в трудовому колективі, оволодіння сучасними формами і методами організації праці, технологіями навчання, формування професійної компетентності майбутніх вчителів.

Якість організації педагогічних практик залежить від багатьох чинників, моніторинг яких забезпечить об'єктивною інформацією щодо реального стану, проблем та шляхів покращення практичної підготовки студентів науково-педагогічних працівників, керівників практик студентів, завідувачів випускових кафедр, які здійснюють підготовку майбутніх вчителів. Схема складових якості професійно-практичної підготовки студентів, яку можна використати для організації її моніторингової оцінки, зображена на рис. 1 [5]. Нижче викладений стислий огляд цих складових.

Наявність і якість положення про практику студентів. Це положення визначає види практики і регламентує вирішення усіх питань, що відносяться до організації та проведення практики, і має відповідати нормативно-правовим документам щодо практики студентів та стандартам вищої освіти. Воно підлягає оновленню при зміні освітніх стандартів та чинного законодавства щодо практики студентів.

Рис. 1 – Складові якості практичної підготовки майбутніх вчителів

Програмне і методичне забезпечення практики та його якість.

Ознакою системного підходу до організації практик є наявність у закладі вищої освіти (ЗВО) наскрізних програм неперервної практичної підготовки студентів за спеціальностями. Наскрізна програма практики відображає у структурно-логічній послідовності зв'язки між усіма видами практик та навчальними дисциплінами, як тими, що забезпечують практику, так і тими, яких, забезпечує практика.

Зміст наскрізної програми має відповідати нормативно-правовим документам щодо практики студентів та освітній програмі спеціальності. Її складовими є програми із всіх видів практик, передбачених навчальним планом спеціальності: психолого-педагогічна, навчально-педагогічна, педагогічна (стажувальна) тощо.

Програми практики потрібно орієнтувати на сучасний рівень вирішення проблем майбутньої професійної діяльності випускників та на перспективи його розвитку, а також на активну участь студентів у вирішенні педагогічних проблем та у громадському житті трудового колективу закладу освіти. Кафедра, яка організовує і здійснює керівництво практикою, видає її програми і забезпечує ними усіх студентів та через кожних 3–5 років переглядає програми, вносить до них необхідні зміни. Програми практики містять такі розділи: мета і завдання практики, зміст практики; індивідуальні завдання, вимоги до звіту з практики; підведення підсумків практики.

Для всіх видів практик відповідні кафедри мають розробляти і видавати методичні матеріали, які стосуються організації практик, збору матеріалів практики, підготовки звітів та наступного їх використання у навчальному процесі і наукових дослідженнях (курсове, дипломне проектування, студентські наукові дослідження).

Якість баз практики залежить від організаційного, технічного і економічного рівня навчальних закладів, що вибрані і затверджені як бази практики, а також від можливостей створення на базах практики належних умов для успішного виконання студентами програми практики.

Загальні вимоги до якості баз практики:

- наявність структур, що відповідають спеціальностям, за якими здійснюється підготовка фахівців у ЗВО;
- можливість призначення кваліфікованих керівників практики;
- можливість надання студентам працювати на педагогічних посадах;
- надання студентам можливості користуватись лабораторіями, кабінетами, класами, навчально-педагогічною документацією, необхідною для виконання програми практики;
- забезпечення студентів житлом на час проведення практики;
- сприяння збору матеріалів, необхідних для підготовки звіту про практику та для виконання курсових і дипломних проектів (робіт), а також наукових досліджень;
- можливість вирішення питань працевлаштування випускників.

Відповідність баз практики вимогам програм має бути досягнутою для повного і якісного виконання студентами завдань практики. У зв'язку з цим, як бази практики, найбільш підходять інноваційні навчальні заклади, установи, особливо ті з них, для яких заклад вищої освіти здійснює цільову підготовку фахівців та на яких головними і провідними фахівцями працюють випускники цього закладу освіти.

Розглядаючи це питання, потрібно звертати увагу на своєчасність і якість укладання договорів закладу вищої освіти з визначеними базами практик на їх проведення та на виконання базами практик договірних зобов'язань.

Організаційне забезпечення і керівництво практикою. Основними організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики на визначених її базах у відповідності до положення про практику та її програмами є:

- підготовка наказу ректора ЗВО, який визначає місце, термін проведення практики, склад студентських груп і яким затверджується керівник, відповідальний за організацію практики та за її результати, а також визначається посадова особа, на яку покладено загальну організацію практики та контроль за її проведенням (проректор з навчальної роботи, декан факультету);
- розподіл студентів за базами практики;
- укладання договорів про проведення практики між ЗВО та базами практики;
- розрахунок і затвердження кошторису витрат та проведення практики;
- призначення керівників практики від баз практики і укладання з ними трудових угод;
- підготовка тематики індивідуальних завдань на практику;
- підготовка звітної документації за результатами проведення практики.

На рівні ЗВО загальне керівництво і контроль практики здійснює проректор з навчальної роботи та відділ практики, а на рівні факультету – декан. Безпосереднє навчально-методичне керівництво практикою забезпечують відповідні кафедри. На них покладається: розроблення програми практики; визначення баз практики та подання до відділу практики ЗВО заявок на укладання договорів з базами практики; розподіл студентів за базами практики; призначення керівників практики від кафедри; розроблення тематики індивідуальних завдань на практику; проведення зборів студентів з питань організації практики; здійснення керівництва і контролю за проведенням практики; підведення підсумків виконання програм практики на засіданнях кафедр та підготовка звітності.

Керівник практики від ЗВО призначається з числа професорсько-викладацького складу відповідних кафедр. На них покладається: розроблення тематики індивідуальних завдань студентам відповідно до програм практики та погодження їх з керівниками від баз практики; участь у розподілі студентів

за базами практики та контроль своєчасного прибуття на них студентів; здійснення контролю за виконанням програми та термінами проведення практики; забезпечення студентів необхідною організаційно-методичною документацією (направлення, програма, щоденник, календарний план, індивідуальні завдання, методичні матеріали з оформлення звітів тощо).

Керівник практики від закладу середньої освіти (ЗСО): організовує проведення практики згідно з її програмою, забезпечує високу ефективність її проходження; організовує на місцях практики інструктаж студентів з техніки безпеки та охорони праці; забезпечує в структурних підрозділах закладу надання можливості студентам виконати індивідуальні плани практики, сприяє збору необхідних для цього матеріалів та вирішенню питань виконання договірних зобов'язань освітніх установ в частині створення для студентів необхідних побутових умов і безпечних умов праці.

Матеріальне та фінансове забезпечення практики. Витрати на практику студентів входять у загальні витрати на практику студентів визначається кошторисом, що розробляє ЗВО із розрахунку вартості проходження практики одним студентом за тиждень і погоджує з базами практики. Калькуляція витрат на практику, крім оплати праці безпосередніх керівників від баз практики та інших обов'язкових витрат має передбачати оплату екскурсій, консультацій, одноразових загальних заходів, які можуть проводитися фахівцями баз практики, разові витрати на організацію і підведення підсумків практики, витрати на матеріально-технічне забезпечення практик (матеріали, обчислювальна техніка, інструменти, канцелярські вироби, експлуатація обладнання тощо).

Створення належних умов праці і відпочинку для студентів має передбачатися договорами на організацію практики і підлягати контролю з боку керівників практики від ЗВО та інших посадових осіб (завідувач кафедри, декан факультету, завідувач відділу практики, проректор). При цьому на перше місце потрібно ставити питання про створення для студентів безпечних умов праці та виконання керівництвом баз практик Кодексу законів

України про працю. Якщо програмою практики передбачена робота студентів на базі практики на первинних посадах за профілем майбутньої професійної діяльності, то адміністрація закладу (установи) має створити для цього відповідні умови.

Якість індивідуальних завдань на практику. Індивідуальні завдання на практику її керівник має розробляти таким чином, щоб був чітко визначений широкий спектр завдань в рамках єдиної тематичної спрямованості практики, орієнтованої на набуття студентами конкретних професійних знань, умінь та навичок. При цьому потрібно враховувати індивідуальні особливості студентів, можливості баз практики, наукову спрямованість роботи кафедри, її творчі зв'язки і необхідність удосконалення освітнього процесу.

Участь студентів у вирішенні педагогічних проблем може виявляти себе як безпосередньо у процесі практики, так і після проходження практики у виконанні начальної або наукової роботи, що ґрунтується на матеріалах практики. Наприклад, це має місце у виконанні студентами під час практики певних завдань в рамках проведення аудиторних занять або позакласної роботи. Після проходження практики, використовуючи зібрані на базах практики матеріали, студенти в певній мірі вирішують педагогічні проблеми у курсовому, дипломному проектуванні та у наукових дослідженнях.

Набуття студентами навичок на первинних посадах під час практики має важливе значення для процесу входження випускників ЗВО у сферу професійної діяльності і їх адаптації до виробничих умов. У зв'язку з цим виявляється доцільним, щоб у договорах закладу освіти з базами практики була передбачена можливість роботи студентів-практикантів випускних курсів на педагогічних посадах відповідно до профілю підготовки.

Використання матеріалів у навчальному процесі перш за все стосується виконання студентами курсових проектів, наукових робіт, дипломних проектів на матеріалах, що відносяться до педагогічної проблематики. Важливо так організувати практику, щоб створити умови для наступного наскрізного використання матеріалів практики, спочатку у курсовому проектуванні і

наукових дослідженнях з переходом у дипломне проектування та запровадження його результатів.

Якість контролю виконання програм практики залежить, насамперед, від організації виконання контрольних функцій деканом факультету, відповідною кафедрою, відділом практики та від виконання обов'язків керівників практики від кафедри та бази практики. Вона відстежується за матеріалами заслуховування звітів кафедр про проведення практики на Вченій раді факультету та звітів керівників практики від кафедри на її засіданні.

Якість звітів з практики та результати їх захисту. Звіт про практику оформляється за вимогами, що визначені в програмі практики та методичних вказівках. Він має містити відомості про виконання студентами усіх розділів практики та індивідуального завдання, висновки, пропозиції, список використаної літератури. Студент захищає звіт у комісії, яку призначає завідувач кафедрою. До складу комісії входять керівник практики від навчального закладу, викладачі кафедри та керівник від бази практики (за згодою). Якість звітів з практики і результатів їх захисту особи, яким доручений моніторинг цих питань, можуть відстежити під час роботи комісій із захисту звітів або за відповідними матеріалами кафедр. Приклад листа моніторингу якості практичної підготовки студентів наведено у Додатку А.

З метою виявлення ступеня задоволеності студентів якістю організації та проведення педагогічних практик доцільно використовувати різноманітні анкети (Додаток Б).

Для встановлення зворотного зв'язку з представниками баз практик на етапі аналізу результатів практичної підготовки вчителів та визначення шляхів її покращення рекомендується також проводити анкетування керівників практики від закладів середньої освіти (додаток В).

Список літературних джерел:

1. Психолого-педагогічна практика. Програма і методичні рекомендації для студентів 3 курсу денної форми навчання спеціальностей 6.010103 «Технологічна освіта» та 6.010104 «Професійна освіта» / І.А. Радецька, А.А. Назарчук, О.С.Каньковська. – Хмельницький : ХНУ, 2010 – 28 с.
2. Навчально-педагогічна практика: Програма та методичні рекомендації до проведення навчально-педагогічної практики для студентів денної і заочної форм навчання напрямів підготовки «Професійна освіта» і «Технологічна освіта» / Упоряд.: І.Є. Каньковський, І.В. Андрощук, І.П. Андрощук, Г.В. Красильникова. – Хмельницький : ХНУ, 2010. – 36 с.
3. Педагогічна практика: Програма і методичні рекомендації до проведення педагогічної практики для студентів денної форми навчання спеціальності «Технологічна освіта» і «Професійна освіта» / Упоряд.:І.Є. Каньковський, І.В. Андрощук, І.П. Андрощук. – Хмельницький : ХНУ, 2016. – 35 с.
4. Педагогічна практика: Програма та методичні рекомендації до проведення педагогічної практики для магістрів спеціальності 8.010103 «Технологічна освіта» / Упоряд.: І. Є. Каньковський, І. В. Андрощук, І. П. Андрощук. – Хмельницький : ХНУ, 2018. – 12 с.
5. Скиба М. Є., Костогриз С. Г., Красильникова Г. В. Моніторинг якості навчального процесу у вищому закладі освіти : монографія / М. Є. Скиба, С. Г. Костогриз, Г. В. Красильникова. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – 219 с.
6. Красильникова Г. В. Моніторинг якості професійної підготовки інженерів швейної галузі у вищому навчальному закладі: теоретичні та методичні засади : монографія / Г. В. Красильникова ; за наук. ред. Л. Б. Лук'янової. – Хмельницький : ХНУ, 2015. – 543 с.

Лист моніторингу
компоненти «Якість практичної підготовки»

Шифр і назва спеціалізації, курс, кількість студентів

_____

Керівник практики від закладу вищої освіти _____

Місце проходження практики (назва закладу, установи, поштова адреса) _____

Назва складової	Позиція	Оцінка
1. Наявність і якість положення про практику	b_1	
2. Програмне і методичне забезпечення практики та його якість	b_2	
3. Якість бази практики	b_3	
4. Організаційне забезпечення і керівництво практикою	b_4	
5. Матеріальне та фінансове забезпечення практики	b_5	
6. Створення належних умов праці і відпочинку для студентів	b_6	
7. Якість індивідуальних завдань на практику	b_7	
8. Участь студентів у вирішенні виробничих проблем	b_8	
9. Набуття студентами навичок на педагогічних посадах	b_9	
10. Використання матеріалів у навчальному процесі студентам	b_{10}	
11. Якість контролю виконання програм практики	b_{11}	
12. Якість звітів з практики та результати їх захисту	b_{12}	
Підсумкова оцінка	B	

Відповідальний за моніторинг _____

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(дата)

Анкета

Шановний студенте,
просимо Вас дати відповіді на запитання анкети щодо якості практичної
підготовки майбутніх вчителів

Освітній ступінь _____
бакалавр, магістр

Спеціальність _____

назва _____

1	Чи задовольняє Вас якість практичної підготовки за обраною спеціальністю?	Так	Ні	Частково
2	Чи достатньою, на Вашу думку, є кількість педагогічних практик за Вашою спеціальністю?	Так	Ні	Частково
3	Який, на вашу думку, оптимальний обсяг педагогічних практик за Вашою спеціальністю?	Ваша думка _____		
4	Яку педагогічну практику доцільно, на Вашу думку, змінити? Як?	Ваша думка _____		
5	Чи продуманими, на Вашу думку, є терміни проведення педагогічних практик? Якщо ні, чому?	Так	Ні	Частково
6	Чи вважаєте Ви вдалим вибір бази практики?	Так	Ні	Частково
7	Чи задоволені Ви керуванням практикою з боку представника бази практики?	Так	Ні	Частково
8	Чи достатнє, на Вашу думку, надане Вам методичне забезпечення для проходження педагогічної практики?	Так	Ні	Частково
9	Чи достатній, на Вашу думку, рівень обладнання класів, лабораторій та майстерень для проведення аудиторних занять під час педагогічної практики?	Так	Ні	Частково
10	Чи сприяв колектив бази практики Вашій практичній діяльності?	Так	Ні	Частково
11	Чи задоволені Ви керуванням практикою керівником від університету?	Так	Ні	Частково
12	Чи об'єктивна, на Вашу думку, оцінка результатів проходження Вами педагогічної практики?	Так	Ні	Частково
13	Чи систематично здійснювався контроль Вашої практичної діяльності: 1) керівником від бази практики	Так	Ні	Частково

2) керівником від університету

Так	Ні	Частково
-----	----	----------

14 Чи проводилося з Вами інструктування щодо правил безпечної праці у закладі освіти?

--	--	--

Так	Ні	Частково
-----	----	----------

--	--	--

15 Чи брали Ви участь у вступній та заключній конференціях педагогічної практики?

Так	Ні	Частково
-----	----	----------

--	--	--

16 Соціальні чинники, що впливають, на Вашу думку, на якість проходження педагогічних практик?

Так	Ні	Частково
-----	----	----------

--	--	--

а) побутові умови

Так	Ні	Частково
-----	----	----------

--	--	--

б) організація харчування

Так	Ні	Частково
-----	----	----------

--	--	--

в) наявність комп'ютерної техніки

г) інші (які) _____

17 Які інші чинники, на Вашу думку, знижують рівень якості практичної підготовки за Вашою спеціальністю? _____

18 Які заходи, на Вашу думку, сприятимуть підвищенню рівня якості практичної підготовки за Вашою спеціальністю? _____

_____

_____

Дякуємо за співпрацю!

АНКЕТА
оцінювання ефективності проведення педагогічних практик
для студентів університету

Шановні колеги, просимо Вас взяти участь в опитуванні щодо ефективності проведення педагогічних практик для студентів університету.

Будь ласка, уважно прочитайте запитання, потім обведіть вибрану вами цифру, із розміщених під запитанням, яка, на Вашу думку, найкраще характеризує поставлене запитання. 1 бал означає найменший рівень значущості, 10 – найвищий.

1. Оцініть якість умов для проведення педагогічних практик студентів у Вашому навчальному закладі.

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

2. Оцініть стан використання інноваційних технологій в освітньому процесі Вашого навчального закладу.

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

3. Оцініть рівень матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу в Вашому навчальному закладі.

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

4. Оцініть Вашу особисту мотивацію щодо підготовки молодих педагогічних кадрів у Вашому навчальному закладі.

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

5. Оцініть рівень базових педагогічних знань студентів, які проходять педагогічну практику у Вашому навчальному закладі.

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

6. Оцініть рівень методичного забезпечення студентів для проходження ними педагогічної практики.

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

7. Оцініть зручність встановлених термінів проведення педагогічної практики у Вашому навчальному закладі.

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

8. Оцініть достатність обсягу педагогічної практики для досягнення її мети.

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

9. Оцініть рівень організації педагогічної практики з боку університету.

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

10. Оцініть структуру та якість звітної документації студента за результатами проходження педагогічної практики.

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

11. Ваші побажання та рекомендації щодо покращення практичної підготовки _____

_____

Повідомте про себе:

Спеціальність, посада, стаж роботи

_____

Дякуємо!